

**Аналіз регуляторного впливу
проекту постанови Правління Національного банку України “Про
затвердження Положення про порядок формування страховиками
технічних резервів” (далі – Проект постанови)**

I. Визначення проблеми, яку передбачається розв’язати шляхом державного регулювання.

Національний банк України (далі – Національний банк) відповідно до пункту 8¹ статті 7 розділу I Закону України “Про Національний банк України” здійснює державне регулювання та нагляд на індивідуальній та консолідованій основі на ринках небанківських фінансових послуг у межах, визначених Законом України “Про фінансові послуги та фінансові компанії” (далі – Законом про фінансові послуги) та іншими законами України.

19.12.2021 набрав чинності Закон України “Про страхування” № 1909-IX від 18.11.2021 (далі – Закон про страхування), яким, серед іншого, встановлюються нові принципи розрахунку технічних резервів страховиків (стаття 43 Закону про страхування) та виплати бонусів за договорами страхування життя (частини сьома та восьма статті 109 Закону про страхування). Ці норми відповідно до пункту 1 розділу XV Закону про страхування вводяться в дію з 01.01.2024.

Відповідно до підпункту 4 частини третьої статті 114 Закону про страхування Національний банк під час здійснення державного регулювання та нагляду за страховою (перестраховою) діяльністю встановлює правила формування і обліку технічних резервів.

Крім того, 01.01.2023 набрав чинності Міжнародний стандарт фінансової звітності 17 “Страхові контракти” (далі – МСФЗ 17), який встановлює істотно нові принципи визнання та оцінки договорів страхування (перестраховання) (далі – договір) у сфері застосування МСФЗ 17. Страховики зобов’язані складати фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності, включаючи МСФЗ 17, відповідно до частин першої та другої статті 12-1 Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”.

У відповідній сфері правового регулювання є акти Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України (далі – Держкомфінпослуг):

Методика формування резервів із страхування життя, затверджена розпорядженням Держкомфінпослуг від 27 січня 2004 року № 24, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 16 лютого 2004 року за № 198/8797 (зі змінами);

Методика формування страхових резервів за видами страхування іншими, ніж страхування життя, затверджена розпорядженням Держкомфінпослуг від 17 грудня 2004 року № 3104, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 10 січня 2005 року за № 19/10299 (зі змінами).

У Проекті постанови пропонується привести існуючі вимоги з питань формування технічних резервів до Закону про страхування та узгодити їх з принципами, визначеними МСФЗ 17. Це надасть можливість, по-перше, актуалізувати застарілі нормативно-правові акти, що не відповідають Закону про

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до: 08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

В/33-0006/124298

від 20.10.2023 17:40

страхування, і, по-друге, визначити певні уточнення до встановлених МСФЗ 17 принципів оцінки договорів.

У Проекті постанови, серед іншого, передбачається ряд уточнень до встановлених МСФЗ 17 принципів оцінки договорів, які за своєю сутністю не суперечать МСФЗ 17. Зокрема, Проект постанови передбачає конкретизацію ознак нестрахових компонентів договорів; визначення особливостей групування договорів за зобов'язаннями, номінованих у різних валютах; встановлення мінімального рівня довірчої ймовірності для розрахунку маржі ризику; надання права страховикам визначати певні компоненти технічних резервів за спрощеними підходами. Це узгодить принципи МСФЗ 17 із законодавством України та практикою оцінки страховиками зобов'язань за договорами, а також полегшить здійснення Національним банком наглядових дій.

Крім того, у Проекті постанови передбачено гармонізацію вимог щодо формування технічних резервів з Директивою 2009/138/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25 листопада 2009 року про початок і ведення діяльності у сфері страхування і перестраховування (далі – Директива 2009/138/ЄС) у частині розподілу страхових зобов'язань на однорідні групи ризиків, що відповідають лініям бізнесу для цілей подання регуляторної звітності, що не суперечить підходам МСФЗ 17.

Зазначені проблеми не можуть вирішуватися за допомогою ринкових механізмів, оскільки вони стосуються реалізації повноважень Національного банку, визначених у Законі про страхування. Також проблема не може бути розв'язана за допомогою чинних нормативно-правових актів, оскільки такі акти є неактуальними та потребують перегляду у зв'язку із введенням в дію Закону про страхування.

Суб'єктами, на яких поширюється дія регуляторного акта, є страховики та філії страховиків-нерезидентів (далі – страховики). Проблема, яку пропонується розв'язати шляхом державного регулювання, має негативний вплив на діяльність страховиків.

II. Визначення цілей державного регулювання

Цілями державного регулювання, що безпосередньо пов'язані з розв'язанням зазначених проблем, є реалізація повноважень Національного банку, визначених у Законі про страхування у сфері регулювання діяльності на ринку страхування, а саме: визначення видів технічних резервів; встановлення порядку та вимог до розрахунку технічних резервів, вимог до припущень, на яких базується розрахунок технічних резервів; визначення випадків та порядку розрахунку розміру технічних резервів за спрощеними методами.

Також цілями державного регулювання є узгодження вимог щодо формування технічних резервів з принципами, встановленими МСФЗ 17, а також забезпечення стабільності діяльності страховиків, можливості виконання

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до: 08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

В/33-0006/124298

від 20.10.2023 17:40

страховиками своїх зобов'язань та захисту прав споживачів послуг у сфері страхування.

III. Визначення та оцінка всіх прийнятних альтернативних способів досягнення зазначених цілей, наведення аргументів щодо переваг обраного способу

Альтернативним способом досягнення зазначених цілей може бути приведення чинного законодавства з питань формування технічних резервів до вимог Закону про страхування шляхом подальшого застосування пруденційних вимог щодо формування технічних резервів, які узгоджуються з Міжнародним стандартом фінансової звітності 4 “Страхові контракти” (далі – МСФЗ 4).

Перевагами такого способу досягнення встановлених цілей є продовження формування страховиками технічних резервів на основі пруденційних вимог, які узгоджуються з МСФЗ 4, до яких страховики вже адаптували свою діяльність, крім того, напрацювання Національним банком досвіду з регулювання питань формування технічних резервів. Однак, МСФЗ 4 втратив чинність з 01.01.2023 із введенням у дію МСФЗ 17, а отже, страховики згідно з нормами законодавства України зобов'язані скласти фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за МСФЗ 17. Як наслідок, страхові компанії повинні будуть здійснювати подвійний облік для складання фінансової / регуляторної звітності, що призведе до зростання їх витрат.

Також Закон про страхування встановлює вимогу щодо визначення страховиками маржі ризику як складової технічних резервів, однак такого поняття (чи його аналогів) не передбачено МСФЗ 4.

Іншим способом досягнення встановлених цілей є прийняття запропонованого Проекту постанови, перевагами якого є запобігання здійсненню страховиками подвійного обліку для складання фінансової та регуляторної звітності. Недоліками такого способу є можливі витрати страховиків, пов'язані з необхідністю виконання вимог Проекту постанови. Однак, у Проекті постанови передбачено надання права страховикам визначати за спрощеними підходами, серед іншого, криві дисконтування, маржу ризику у складі резерву збитків та за умови застосування страховиком спрощеної моделі оцінки резерву премій відповідно до МСФЗ 17 – компонент збитку. Загалом найбільш істотні нововведення порівняно з чинними вимогами формування технічних резервів стосуються розрахунку технічних резервів за договорами страхування життя, які очікувано оцінюватимуться відповідно до загальної моделі оцінки договорів згідно з МСФЗ 17.

Тому Національний банк обрав варіант прийняття запропонованого проекту регуляторного акта як найкращий спосіб досягнення зазначених цілей.

IV. Опис механізму, який пропонується застосувати для розв'язання проблеми, і відповідні заходи

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до: 08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

В/33-0006/124298

від 20.10.2023 17:40

Проект постанови встановлює таке:

вимоги до якості даних, що використовуються страховиком для розрахунку технічних резервів;

вимоги та правила агрегування договорів;

перелік та методи формування технічних резервів – перелік моделей оцінки резерву премій та критеріїв їх застосування, порядок формування резерву премій залежно від моделі оцінки, порядок формування резерву бонусів, резерву збитків (резерву заявлених, але не виплачених збитків, резерву збитків, які виникли, але не заявлені, а також очікуваних доходів від реалізації регресних вимог та суброгацій), технічних резервів за договорами вихідного перестраховування, особливості визначення маржі ризику та кривих дисконтування;

вимоги до перевірки страховиком адекватності сформованих технічних резервів (уключаючи визначення особливостей розрахунку технічних резервів / проведення перевірки адекватності технічних резервів у випадках недостатності статистичних даних для проведення перевірки) та достатності резервів збитків (достатності найкращої оцінки резервів збитків / достатності суми найкращої оцінки резервів збитків та маржі ризику у складі резервів збитків);

термінологію, в якій надано визначення понять, не передбачених чинними нормативно-правовими актами з питань формування страхових резервів, таких як: “базові договори”, “валюта страхування”, “витрати на ведення і обслуговування страхової діяльності”, “витрати на ведення справи”, “витрати на отримання регресів”, “витрати на управління інвестиціями”, “відстрочений дохід від перестраховування”, “звітна дата”, “звітний період”, “інвестиційний дохід від розміщення та управління активами, що покривають технічні резерви за договорами страхування життя”, “інвестиційний компонент договору страхування (перестраховування)”, “компонент збитку”, “непрямі витрати”, “лінія бізнесу”, “портфель однорідних договорів”, “пропорційне перестраховування”, “прямі витрати”, “ризик дожиття” та інших.

Ступінь ефективності регуляторного акта оцінюватиметься за результатами аналізу зміни розміру сформованих технічних резервів страховиками, обсягу інформації про сформовані технічні резерви під час розкриття у звітності страховиків.

V. Обґрунтування можливості досягнення визначених цілей у разі прийняття регуляторного акта

Вимоги Проекту постанови обов’язкові до виконання усіма страховиками. Ризик як негативного, так і позитивного впливу зовнішніх чинників на дію цього Проекту постанови потенційно зумовлюється переважно змінами в законодавчих актах України, що може призвести до потреби внесення змін до Проекту постанови.

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до:08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

В/33-0006/124298

від 20.10.2023 17:40

Упровадження вимог такого Проекту постанови не потребує додаткових витрат Національного банку, оскільки здійснюється в межах його повноважень. Здійснення державного контролю та нагляду за додержанням вимог Проекту постанови відбуватиметься в межах здійснення Національним банком наглядової діяльності на страховому ринку.

VI. Визначення очікуваних результатів прийняття акта

Прийняття Проекту постанови забезпечить таке:

1) приведення вимог до формування технічних резервів у відповідність до Закону про страхування, узгодження їх із принципами, встановленими МСФЗ 17 для визнання та оцінки договорів, що полягає в наданні правової визначеності питанням:

якості даних, що використовуються під час розрахунку технічних резервів; відокремлення нестрахових компонентів від договорів, групування договорів;

встановлення переліку видів технічних резервів, які страховики зобов'язані формувати, та визначення порядку розрахунку кожного з них (резерву премій за загальною / спрощеною моделлю оцінки, резерву збитків), у тому числі визначення особливостей розрахунку технічних резервів за договорами вихідного перестраховування;

порядку розрахунку за спрощеним підходом компоненту збитку у складі резерву премій, який оцінюється за спрощеною моделлю оцінки;

особливостей визначення маржі ризику у складі резерву премій та резерву збитків (уключаючи визначення порядку розрахунку маржі ризику в резерві збитків за спрощеним підходом);

особливостей розрахунку кривих дисконтування (уключаючи визначення кривих дисконтування за спрощеним підходом – окремо для грошових потоків, виражених у національній та іноземній валютах);

проведення перевірки адекватності технічних резервів (у тому числі визначення рівня агрегування, на якому повинна здійснюватися перевірка резерву премій / резерву збитків, а також визначення особливостей проведення перевірки у разі нестачі статистичних даних для її здійснення);

проведення перевірки достатності резерву збитків (порядку проведення перевірки достатності найкращої оцінки резерву збитків / суми найкращої оцінки резерву збитків та маржі ризику);

2) складання та подання страховиками регуляторної звітності у розрізі ліній бізнесу відповідно до Директиви 2009/138/ЄС.

Прийняття Проекту постанови дасть змогу реалізувати повноваження Національного банку щодо державного регулювання та нагляду за діяльністю на ринку страхування, визначених Законом про страхування.

Крім того, прийняття Проекту постанови дасть змогу запобігти здійсненню страховиками подвійного обліку для цілей складання фінансової звітності згідно

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до: 08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

В/33-0006/124298

від 20.10.2023 17:40

з МСФЗ 17 та регуляторної звітності на основі пруденційних вимог щодо формування технічних резервів, які базуються на основі МСФЗ 4, забезпечити адекватну оцінку страхових зобов'язань для здійснення майбутніх страхових виплат, запобігти порушенню прав споживачів фінансових послуг за договорами.

VII. Обґрунтування запропонованого строку дії акта

Проект Постанови набирає чинності з 01.01.2024 (з дня введення в дію основних положень Закону про страхування).

У Проекті постанови передбачається, що страховики, які мали статус страховика до дня введення в дію Закону про страхування, зобов'язані до 30.06.2024 привести свою діяльність у відповідність з вимогами Проекту постанови.

Строк дії Проекту постанови не обмежений у часі.

VIII. Визначення показників результативності акта

Показники результативності Проекту постанови такі:

1) кількість суб'єктів господарювання та/або фізичних осіб, на яких поширюватиметься дія акта.

Станом на 01.10.2023 загальна кількість страховиків – 111, з них:

12 – страховики, що провадять діяльність зі страхування життя;

99 – провадять діяльність зі страхування іншого, ніж страхування життя;

2) кошти і час, що витратять суб'єкти господарювання та/або фізичні особи у зв'язку з виконанням вимог акта.

Витрати коштів та часу фізичних осіб, пов'язані з виконанням вимог Проекту постанови, не передбачаються.

Часові витрати страховиків, пов'язані з приведенням своєї діяльності в частині порядку формування технічних резервів у відповідність до вимог Проекту постанови;

3) резерви, сформовані відповідно до вимог законодавства України з питань регулювання діяльності страховиків.

Такий показник станом на 01.07.2023 становив 42,5 млрд грн;

4) резерви, сформовані за договорами страхування іншого, ніж страхування життя, відповідно до вимог законодавства України з питань регулювання діяльності страховиків.

Такий показник станом на 01.07.2023 становив 24,4 млрд грн;

5) резерви, сформовані за договорами страхування життя відповідно до вимог законодавства України з питань регулювання діяльності страховиків.

Такий показник станом на 01.07.2023 становив 18,1 млрд грн.

IX. Визначення заходів, за допомогою яких здійснюватиметься відстеження результативності акта

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до: 08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

В/33-0006/124298

від 20.10.2023 17:40

Відповідно до статей 3 та 10 Закону України “Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності” Національний банк проводить базові, повторні та періодичні відстеження результативності власних регуляторних актів з урахуванням Методики відстеження результативності регуляторного акта Національного банку, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України і Національного банку України від 14.04.2004 № 471 (зі змінами).

Відстеження результативності Проекту постанови проводитиметься з використанням статистичних даних. Цільові групи осіб для опитування чи наукові установи не залучатимуться для проведення відстеження результативності Проекту постанови.

Базове відстеження результативності Проекту постанови здійснюватиметься протягом року з дня набрання чинності цим актом відповідно до частини п’ятої статті 10 Закону України “Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності”, оскільки для відстеження результативності використовуватимуться статистичні дані, але не пізніше дня, з якого починається проведення повторного відстеження результативності Проекту постанови.

Повторне відстеження проводитиметься не пізніше двох років із дня набрання чинності регуляторним актом.

Періодичне відстеження результативності – один раз на кожні три роки з дня закінчення заходів із повторного відстеження результативності Проекту постанови.

Для відстеження результативності Проекту постанови Національний банк використовуватиме дані, отримані за результатами діяльності страховиків.

Інформування суб’єктів господарювання щодо основних положень Проекту постанови здійснюватиметься шляхом його оприлюднення на сторінці офіційного Інтернет-представництва Національного банку.

Голова Національного банку України

Андрій ПИШНИЙ

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до:08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

В/33-0006/124298

від 20.10.2023 17:40